

†

Entomologiska Föreningens förutvarande sekreterare, föreståndaren för entomologiska avdelningen av Lunds zoologiska institution, professorn och filosofie doktorn NILS VIKTOR ALARIK KEMNER avled den 8 maj 1948 i en ålder av 61 år, ej fullt nio år efter sin företrädare Simon Bengtsson, vars befattning som entomologiska avdelningens föreståndare han dock beklädde i nära två decennier.

Kemner var född i Malmö den 4 juli 1887. Efter studentexamen i Malmö inskrevs han höstterminen 1907 som student av Malmö nation vid Lunds Universitet. 1911 blev han fil. kand., 1914 fil. mag. och 1918 fil. lic., varpå han vid höstterminens början samma år disputerade på en avhandling om analsegmentet och pygopodiet hos vissa skalbaggslarver.

Efter att redan under skoltiden ha förskaffat sig en viss lärarvana genom att läsa med yngre skolpojkar, tjänstgjorde han ett par gånger som vikarierande adjunkt, sista gången läsåret 1914—15 i Vänersborg, där han stiftade bekantskap med den för äldre generationer välkände

entomologen von Hackwitz — en bekantskap, som helt säkert bidrog att rikta hans naturvetenskapliga intressen, som till en början voro övervägande ornitologiska, in på rent entomologiska banor. Från Vänersborg kom han direkt till dåvarande Centralanstalten för jordbruksförsök, där han tillträdde assistentbefattningen vid entomologiska avdelningen. Denna innehade han till våren 1920, då han tog avsked för att tillträda en befattning som entomolog vid Instituut voor Plantenziekten i Buitenzorg på Java. Här stannade han dock föga mer än ett år, ty redan 1921 erhöll han den nyinrättade laboratorsbefattningen vid Centralanstaltens entomologiska avdelning. 1929 slutligen erhöll han den 1926 ledigförklarade befattningen som föreståndare för entomologiska avdelningen vid zoologiska institutionen i Lund. Sedan 1932 var han därjämte lärare i zoologi vid lantbrukshögskolan i Ultuna. 1940 erhöll han professors namn.

Utom dessa mera officiella data må nämnas att Kemner under åren 1912—14 var sin nations kurator. Under sin Stockholmstid tog han livlig del i Entomologiska Föreningens verksamhet och var från 1923 föreningens sekreterare ända till sin förflyttning till Lund. Här blev han följande år Entomologiska Sällskapets ordförande och inledde med sin medryckande entusiasm och rikedom på initiativ en utomordentligt aktiv period i Sällskapets historia. Medelst insamlade privata medel — han torde även själv bidragit därtill med stundom ganska stora belopp — lyckades han sålunda redan 1936 att starta och sedermera även att fortsätta utgivningen av Sällskapets tidskrift »Opuscula Entomologica» för vilken han slutligen lyckades utverka erforderligt statsunderstöd, varigenom dess framtid tryggades. Ett synnerligen värdefullt inslag i Opuscula är den serie av kataloger över Sveriges insekter, som på Kemners initiativ påbörjades 1940. 1936 är även såtillvida ett märkesår i Sällskapets historia som då också det femte nordiska entomologmötet samlades i Lund. Detta vittnade vältaligt om att de gamla förnäma entomologiska traditionerna i Lund alltjämt voro en levande realitet.

Redan när planerna på nordiska entomologmöten först dryftades, hade han varmt ivrat för deras förverkligande. Han försummade ej heller något av de sex möten, som hunno äga rum före krigsutbrottet. I Köpenhamn 1939 var han f. ö. mötets president. Han deltog även i de internationella entomologkongresserna i Zürich, Ithaca, Madrid och Berlin och var utsedd till generalsekreterare vid den till 1941 planerade, men först 1948 genomförda Stockholmskongressen. Sedan 1927 var han medarbetare i International Corn Borer Investigations och bevistade flera av dess kongresser.

De båda decennier, under vilka Kemner ledde entomologiska avdelningen i Lund, blevo av allra största betydelse för denna. Han samlade kring sig en stor skara unga entomologer, vilka han entusiasmerade och eggade till fortsatta studier och ansträngningar icke blott på systematikens område utan lika mycket även på anatomiens och biologiens.

Det till avdelningen knutna museet undergick under hans tid en genomgripande nydaning, samtidigt med att dess samlingar oavbrutet och i rask takt ökades genom köp och gåvor, ävensom genom Kemners och hans talrika medhjälpares egna insamlingar. Huvudvikten lades på de svenska samlingarna, vilka numera ifråga om de flesta ordningarna torde vara de största och rikhaltigaste i landet.

Kemner var ingen ensidig natur. Tvärtom vittnar såväl hans vetenskapliga gärning som hela hans livsföring om en mindre vanlig mångsidighet.

Hans vetenskapliga produktion domineras visserligen ganska märkbart av arbeten om skalbaggar och skalbaggslarver samt — efter Javavistelsen — av termitstudier men omfattar även talrika arbeten inom nästan alla andra insektordningar. Fastän han framför allt intresserade sig för sina studieobjekts levnadssätt och utveckling, var han ingalunda främmande för vare sig systematiska utredningar eller för morfologiska och anatomiska spörsmål. Hans tjänstgöring vid Centralanstalten förde honom också in på studiet av de för jordbruket skadliga nematoderna. Trots den korta tid han fick ägna sig däråt — vid sidan av andra viktiga undersökningar — hann han dock med att publicera några nematodarbeten av högt värde.

Kemner var livligt idrottsintresserad och därjämte mycket musikalisk. Redan under skoltiden hade han inhämtat åtskilligt mer av fiolspelningens konst än dess första grunder, och ännu under hans Stockholmstid hände det att han någon gång kunde förmås att glädja sina vänner med sitt spel. Han älskade gammal god konst och hade hopbragt en visserligen icke särdeles stor, men vacker och värdefull samling tavlor, skulpturer och silverpjäser samt vackra antika möbler — från Javatiden dessutom en ganska unik samling javanska etnografika. Framför allt var han dock passionerad bibliofil, vilket stod i intimt samband med hans intresse för entomologiens historia, och hade efter hand förvärvat sig en rikhaltig och dyrbar samling, särskilt av äldre entomologiska verk.

I sin krafts dagar var Kemner livlig och impulsiv. Han överilade sig ofta och var ej sällan hård och skoningslös i sin kritik även när denna gällde hans vänner. Han var dock icke alltid medveten om att hans ord ibland kunde vara sårande, men vännernas medvetande om att han dock talat i bästa välmening och hans egen förvåning över en eventuell motreaktion gjorde att varje sådan episod snart var glömd.

I vännernas krets var han ständigt glad och trevlig och i sina lyckligaste ögonblick full av muntra infall och blixtrande, ehuru ofta bitande kvickheter. Han var en utomordentligt god berättare och då han dessutom förvärvat stor erfarenhet under sitt »skiftesrika» liv, kunde han vara underhållande som få. Hans tankar plöjde ej gärna i gamla fåror utan följde helst sina egna vägar, och därigenom invecklades han ofta i dispyter, som stundom kunde få ganska hetsig prägel för att dock till sist sluta i all gemytlighet.

Hans sista tre år voro år av sjukdom, under vilka hans liv sakta och obönhörligt rann bort. För alla hans vänner var det oändligt smärtsamt att bevittna hur han, nyss så full av liv och energi, av arbetslust och framtidsplaner, dukade under för lidandet. Dessa sista år kunna dock ej undanskymma minnet av hurudan han var i sin krafts dagar, en man, som visste vad han ville och förstod att driva det igenom, och som därför fick många fiender men långt flera vänner, en skicklig lärare och en trots den stundom kärva ytan varm och trofast vän.

Han ingick 1944 äktenskap med Hedvig Lönnquist, som var hans trofasta vårdarinna under sjukdomsåren.

Olof Ahlberg.